

Sygn. akt II Ka 92/15

## WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

**Dnia 12 marca 2015 r.**

Sąd Okręgowy w Rzeszowie Wydział II Karny w składzie:

Przewodniczący: SSO Grażyna Artymiak (spr.)

Sędziowie: SSO Anna Romańska

SSO Bożena Przysada

Protokolant: protokolant Beata Szczotkowska

przy udziale Prokuratora Prokuratury Okręgowej w Rzeszowie - Renaty Stopińskiej – Witkowskiej

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 12 marca 2015 r.

sprawy P. D.

oskarżonego o przestępstwo z art. 209 § 1 kk

na skutek apelacji wniesionej przez oskarżyciela publicznego

od wyroku Sądu Rejonowego w Rzeszowie

z dnia 4 grudnia 2014 r., sygnatura akt X K 974/14

**uchyla** zaskarżony wyrok i sprawę przekazuje Sądowi Rejonowemu w Rzeszowie do ponownego rozpoznania

Sygn. akt II Ka 92/15

## UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 4 grudnia 2014 r. w sprawie o sygn. akt X K 974/14 Sąd Rejonowy w Rzeszowie uznał oskarżonego P. D. za winnego popełnienia czynu zabronionego z art. 209 § 1 kk polegającego na tym, że w okresie od listopada 2003 r. do października 2008 r. w R. województwa (...) uporczywie uchylał się od ciężącego na nim z mocy ustawy i orzeczenia sądowego obowiązku łożenia na utrzymanie swojego syna M. D. rat alimentacyjnych ustalonych na mocy przedłożenia przez P. T. sfalszowanej umowy najmu lokalu w grudniu 2013 r. w Sądzie Rejonowym w Rzeszowie przy ul. Kustronia do akt sprawy III RC 38/01 w kwocie po 300 zł miesięcznie, a następnie zasądzonych na mocy wyroku Sądu Okręgowego w Rzeszowie z dnia 29 września 2002 r. sygn. akt I C 91/02 w kwocie po 300 zł miesięcznie, czym naraził go na niemożność zaspokojenia podstawowych potrzeb życiowych. Za tak przypisany czyn na podstawie art. 209 § 1 kk Sąd wymierzył oskarżonemu P. D. karę 1 roku pozbawienia wolności, której wykonanie na podstawie art. 69 § 1 i 2 kk i art. 70 § 1 pkt 1 kk warunkowo zawiesił na okres próby 3 lat. Nadto na podstawie art. 72 § 1 pkt 3 i 8 kk Sąd zobowiązał oskarżonego do wyrównania zaległości alimentacyjnych w kwocie 25.128,16 zł i bieżącego płacenia rat alimentacyjnych na rzecz M. D..

Tym samym wyrokiem na podstawie art. 627 kpk i art. 2 ust. 1 pkt 3 ustawy z dnia 23 czerwca 1973 r. o opłatach w sprawach karnych (Dz. U. 1983, Nr 49 poz. 223 z późn. zm.) Sąd zasądził od oskarżonego na rzecz Skarbu Państwa koszty sądowe w kwocie 400 zł tytułem zwrotu wydatków oraz w kwocie 180 zł tytułem opłaty.

Apelację od powyższego wyroku złożył oskarżyciel publiczny, który przywołując art. 438 pkt 1 kpk, zarzucił obrazę przepisów prawa materialnego, tj. art. 209 § 1 kk polegającą na błędnym zastosowaniu przez Sąd w treści zaskarżonego wyroku w opisie czynu zarzucanego oskarżonemu znamion innego przestępstwa nie będących znamionami występku z art. 209 § 1 kk.

Wskazując na powyższe Skarżący wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku poprzez przyjęcie prawidłowego opisu czynu zarzucanego oskarżonemu P. D. odnośnie popełnienia przez niego występku z art. 209 § 1 kk.

### **Sąd Okręgowy zważył, co następuje.**

Apelacja oskarżyciela publicznego okazała się skuteczna, jakkolwiek zarzut został sformułowany częściowo niepoprawnie, ponieważ nie tyle chodziło o obrazę prawa materialnego, a to art. 209 § 1 kk, co o wydanie wyroku z naruszeniem przepisów postępowania dotyczącą opisu czynu zarzucanego i przypisanego wyczerpującego znamiona przestępstwa stypizowanego w art. 209 § 1 kk, jednak analiza treści tego zarzutu przy zastosowaniu art. 118 kpk pozwala twierdzić, że Skarżący dostrzega wadliwość opisu czynu, którego popełnienie przypisano oskarżonemu, wydając wyrok skazujący go za występki z art. 209 § 1 kk. Wniesiona apelacja, mimo błędnie sformułowanych wniosków, zasługiwała na uwzględnienie, donosząc skutek w postaci uchylecia zaskarżonego wyroku i skierowania sprawy do ponownego jej rozpoznania przez Sąd Rejonowy.

Na wstępie zauważyć należy, że w toku postępowania przygotowawczego w ogłoszonym w dniu 4 lipca 2014 r. P. D. postanowieniu o przedstawieniu zarzutów (k. 296) zarzucono wówczas podejrzanemu popełnienie czynu polegającego na tym, że w okresie od listopada 2003 r. do października 2008 r. w R. województwa (...) uporczywie uchylał się od ciężącego na nim z mocy ustawy i orzeczenia sądowego obowiązku łożenia na utrzymanie swojego syna M. D. rat alimentacyjnych ustalonych na mocy ugody zawartej przez Sąd Rejonowy w Strzyżowie w dniu 12 czerwca 2001 r., sygn. akt III RC 38/01 w kwocie po 300 zł miesięcznie, a następnie zasądzonych na mocy wyroku Sądu Okręgowego w Rzeszowie z dnia 29 maja 2002 r. sygn. akt I C 91/02 w kwocie po 300 zł miesięcznie, czym naraził go na niemożność zaspokojenia podstawowych potrzeb życiowych, tj. czynu zabronionego określonego w art. 209 § 1 kk.

Podejrzany do tak zarzucanego mu czynu przyznał się, korzystając z odmowy składania wyjaśnień i wnosząc o wydanie wyroku skazującego uzgodnionego w trybie art. 335 kpk (k. 292 - 295).

Natomiast w skierowanym do Sądu Rejonowego w dniu 7 października 2014 r., który wpłynął do Sądu Rejonowego w dniu 8 października 2008 r., akcie oskarżenia P. D. został oskarżony o to, że w okresie od listopada 2003 r. do października 2008 r. w R. województwa (...) uporczywie uchylał się od ciężącego na nim z mocy ustawy i orzeczenia sądowego obowiązku łożenia na utrzymanie swojego syna M. D. rat alimentacyjnych ustalonych na mocy przedłożenia przez P. T. sfalszowanej umowy najmu lokalu w grudniu 2013 r. w Sądzie Rejonowym w Rzeszowie przy ul. Kustronia do akt sprawy III RC 461/13 ugody zawartej przez Sąd Rejonowy w Strzyżowie w dniu 12 czerwca 2001 r. sygn. akt III RC 38/01 w kwocie po 300 zł miesięcznie, a następnie zasądzonych na mocy wyroku Sądu Okręgowego w Rzeszowie z dnia 29 września 2002 r. sygn. akt I C 91/02 w kwocie po 300 zł miesięcznie, czym naraził go na niemożność zaspokojenia podstawowych potrzeb życiowych, t. o czyn z art. 209 § 1 kk.

Opis czynu zawarty w akcie oskarżenia w porównaniu z opisem czynu z postanowienia o przedstawieniu zarzutów został rozbudowany o fragment: „przedłożenia przez P. T. sfalszowanej umowy najmu lokalu w grudniu 2013 r. w Sądzie Rejonowym w Rzeszowie przy ul. Kustronia do akt sprawy III RC 461/13”. Tej zmiany nie dostrzegł Prezes Sądu Rejonowego (przewodniczący wydziału, upoważniony sędzia), ani też na dalszym etapie kontroli aktu oskarżenia Sąd orzekający.

Wyrokiem z dnia 4 grudnia 2014 r. Sąd Rejonowy w Rzeszowie uwzględniając wniosek prokuratora wydał wyrok skazujący wyżej opisanej treści, przy czym w opisie czynu zarzucanego oskarżonemu w sentencji wyroku wpisano opis nieco uboższy niż w akcie oskarżenia, bo zawierający dodany do opisu zarzutu fragment: „przedłożenia przez P. T. sfalszowanej umowy najmu lokalu w grudniu 2013 r. w Sądzie Rejonowym w Rzeszowie przy ul. Kustronia do

akt sprawy”. Sąd zatem pominął wymienioną w opisie z aktu oskarżenia „III RC 461/13”. Tym samym opis czynu z sentencji wyroku różnił się i od opisu czynu zarzucanego P. D. z postanowienia o przedstawieniu zarzutów, i od opisu czynu objętego aktem oskarżenia.

W apelacji Prokurator wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku przez przyjęcie prawidłowego opisu czynu zarzucanego oskarżonemu, nie wskazując jednak na prawidłowe jego zdaniem brzmienie opisu czynu. Formułując taki wniosek odwoławczy, Skarżący zdaje się jednak zapominać, że jednym z warunków formalnych wynikających z art. 332 § 1 pkt 2 kpk jest dokładne określenie zarzucanego oskarżonemu czynu, ze wskazaniem czasu, miejsca, sposobu i okoliczności jego popełnienia oraz skutków a zwłaszcza wysokości powstałej szkody. Sąd zaś w toku postępowania prowadzonego w ramach uwzględnienia wniosku złożonego na podstawie art. 335 kpk o wydanie wyroku skazującego jest, co do zasady, związany treścią aktu oskarżenia i wniosku co do kary (wyjątkowo może uzależnić wydanie wyroku skazującego od nałożenia obowiązku naprawienia szkody).

Truizmem jest przypominanie, że postępowanie karne wszczyna się i prowadzi w związku z określonym zdarzeniem, co do którego zachodzi uzasadnione podejrzenie popełnienia przestępstwa (art. 303 kpk). Jeżeli dane istniejące w chwili wszczęcia postępowania przygotowawczego lub zebrane w jego toku, uzasadniają dostatecznie, że czyn taki popełniła określona osoba, sporządza się postanowienie o przedstawieniu jej zarzutów (art. 313 § 1 kpk) lub powiadamia się osobę podejrzaną o treści zarzutu wpisanego do protokołu jej przesłuchania (art. 325g § 1 i 2 kpk), przy czym czyn, który powinien być w postanowieniu dokładnie opisany (art. 313 § 2 kpk) zakreśla ramy postępowania prowadzonego przeciwko osobie, a więc oznacza ontologiczną tożsamość czynu. Oczywiście jest również i to, że jakakolwiek zmiana w zakresie zarzucanego czynu wymaga podjęcia decyzji procesowej, o jakiej mowa w art. 314 kpk.

W świetle powyższego, odwołując się do poglądu wyrażonego w wyroku Sądu Najwyższego z dnia 9 lutego 2011 (II KK 228/10, Prok. i Pr. –wkładka orz. 2011, z. 7-8, poz. 14), w którym wskazano na konieczność zharmonizowania zarzutu aktu oskarżenia z zarzutem opisanym w postanowieniu o przedstawieniu zarzutów, w obu tych dokumentach procesowych chodzić musi bowiem o ten sam czyn, tak jak się on rysuje w świetle okoliczności przedmiotowych i podmiotowych sprawy, stanowiących wynik przeprowadzonego postępowania przygotowawczego. Brak takiej spójności pomiędzy czynem zarzucanym w postanowieniu o przedstawieniu zarzutu (ewentualnie postanowieniu o zmianie postanowienia o przedstawieniu zarzutów) a zarzutem sformułowanym w akcie oskarżenia stanowi wadę formalną skargi, której usunięcie następuje w trybie art. 337 kpk (wyrok SN z 27 marca 2013 r. II KK 51/13, LEX 129304). Dokonanie kontroli w trybie art. 337 § 1 kpk przez porównanie zarzutu przedstawionego osobie podejrzaną z zarzutem ujętym w złożonej w sądzie skardze, nie wymaga szczegółowej analizy ani materiału dowodowego ani poprawności i kompletności czynności przeprowadzonych w toku postępowania przygotowawczego, co więcej pozwala na realizację celu tego rodzaju wstępnych czynności w sprawach karnych o przestępstwa, jakim jest rozstrzygnięcie sprawy w miarę możliwości na pierwszej rozprawie lub posiedzeniu.

Samo brzmienie art. 332 § 1 pkt 2 kpk wskazuje, że przewidziany w nim warunek formalny (dokładne określenie zarzucanego czynu) winien pozostawać w relacji odnoszącej się z jednej strony do zarzutu określonego w postanowieniu o przedstawieniu zarzutów, z drugiej zaś upoważnia do rozumienia jego znaczenia (dokładne) nie tyle w sensie: precyzyjne, szczegółowe, mieszczące się w schematycznych szablonowych ramach, lecz właśnie jako odzwierciedlające, odwzorowujące istotne cechy, pozostające w zgodzie bądź też odpowiadające wzorcowi, a tym samym spełniające wymóg zachowania tożsamości z uprzednio zarzucanym czynem, co do którego prowadzone było postępowanie. Trudno mówić o dotrzymaniu wymaganej treścią art. 332 § 1 pkt 2 kpk dokładności, w sytuacji, gdy zawarte w treści aktu oskarżenia określenie jego ram przedmiotowo-podmiotowych pozostawało zupełnie poza sferą toczącego się w sprawie postępowania, objęty zaś tymże aktem oskarżenia czyn pozostawał całkowicie odmienny od czynu określonego w postanowieniu, o jakim mowa w art. 313 § 1 i 2 kpk i w żadnej mierze pod względem tożsamości nie przystawał do zdarzenia faktycznego, którego to postępowanie przygotowawcze dotyczyło.

W niniejszej sprawie, o czym przekonuje zgromadzona w aktach dokumentacja procesowa, nie może być mowy o istotnych brakach postępowania przygotowawczego. Nieprawidłowe określenie przez oskarżyciela w akcie oskarżenia zarzutu nie było spowodowane wadliwością w sferze ustaleń merytorycznych postępowania, lecz jedynie błędem

formalnym wynikającym z przyczyn zupełnie niezwiązanych z jego przebiegiem. Rażąco naruszenie prawa (art. 337 § 1 kpk w zw. z art. 332 § 1 pkt 2 kpk) miało przy tym istotny wpływ na treść orzeczenia, skutkowało bowiem wydaniem wyroku, w którym znalazł się opis czynu odbiegający nie tylko od treści zarzutu przedstawionego P. D., ale także od opisu zawartego w akcie oskarżenia.

Implikuje to, na podstawie art. 437 § 2 kpk, uchylenie zaskarżonego wyroku, albowiem brak spójności między czynem zarzuconym w postanowieniu o przedstawieniu zarzutu a zarzutem sformułowanym w akcie oskarżenia stanowi wadę formalną, której usunięcie następuje w trybie określonym w art. 337 kpk (wyrok SN z dnia 4 października 2013 r. III KK 158/13, OSNKW 2014, z. 3, poz. 19), nie jest zaś możliwe dokonanie takich zmian na etapie postępowania odwoławczego.

Na etapie postępowania sądowego wystąpiło uchybienie i tylko w tej instancji w toku powtórnego procedowania, obejmującego również kontrolę aktu oskarżenia przewidzianą w art. 337 § 1 kpk może być ono konwalidowane. Przy ponownym rozpoznaniu sprawy w pierwszej kolejności prezes sądu (przewodniczący wydziału, upoważniony sędzia) powinien rozważyć zwrócenie w trybie wskazanym w art. 337 kpk aktu oskarżenia uprawnionemu oskarżycielowi w celu usunięcia braku formalnego w postaci wskazania i ujęcia takiego zarzutu stawianego oskarżonemu, który pozostaje w zgodzie z treścią postanowienia o przedstawieniu zarzutów.